МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Факультет филологии и истории

УТВЕРЖДАЮ
Проректор по образовательной деятельности КФУ
Проф. Д.А. Таюрский
_______________ «___»________20__г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Фольклор родного народа Б1.В.ДВ.6

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Профиль подготовки: Родной язык и литература, иностранный язык
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Габидуллина Ф.И.
Рецензент(ы):
Галиуллин Радик Рамилевич

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Даутов Г. Ф.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Елабужского института КФУ (Факультет филологии и истории):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No 1016062519

Казань
2019

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Габидуллина Ф.И. Кафедра татарской филологии Факультет филологии и истории , farida-vip@mail.ru

1. Цели освоения дисциплины

Цели дисциплины:

- ознакомление студентов фольклорными произведениями, жанрами и их особенностями;
- сформировать у студентов основы фольклористических знаний;

задачи дисциплины:

- дать системное представление об историческом развитии татарского фольклора; раскрыть содержание и художественную специфику его жанров; познакомить с историей фольклористики.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел "Б1.В.ДВ.6 Дисциплины (модули)" основной образовательной программы 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) и относится к дисциплинам по выбору. Осваивается на 2 курсе, 4 семестр.

Данная учебная дисциплина 'Фольклор родного народа ' Б1.В.ДВ.8.1 относится к вариативной части дисциплину по выбору (Б1.В.ДВ.8.1) включена в раздел основной образовательной программы 44.03.05. Педагогическое образование (родной язык и литература). Дисциплина относится к гуманитарному циклу осваивается на 2-ом курсе (4 семестр)

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-5 (общекультурные компетенции)	способностью работать в команде, толерантно воспринимать социальные, культурные и личностные различия
ПК-3 (профессиональные компетенции)	способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности
ПК-4 (профессиональные компетенции)	способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых учебных предметов
ПК-6 (профессиональные компетенции)	готовностью к взаимодействию с участниками образовательного процесса

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- основные теоретические принципы изучения литературных явлений;
- этапы историко-литературного процесса;
- художественные особенности произведений;
- основы творческих и эстетических свойств искусства и литературы.

2. должен уметь:

- анализировать эпические, лирические, драматические произведения;
- характеризовать художественный мир писателя, своеобразие его мировоззрения, пользоваться научной и справочной литературой.

3. должен владеть:

- литературоведческого анализа художественных текстов;
- самостоятельного исследования литературного произведения.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

- основные теоретические принципы изучения литературных явлений;
- этапы историко-литературного процесса;
- художественные особенности произведений;
- основы творческих и эстетических свойств искусства и литературы;
- анализировать эпические, лирические, драматические произведения;
- характеризовать художественный мир писателя, своеобразие его мировоззрения, пользоваться научной и справочной литературой;
- литературоведческого анализа художественных текстов;
- самостоятельного исследования литературного произведения.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: зачет в 4 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.	4		2	2	0	
2.	Тема 2. Мифлар һәм ырымнар.	4		2	2	0	
3.	Тема 3. Йола фольклоры	4		2	2	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
4.	Тема 4. Афористик жанрлар	4		2	2	0	
5.	Тема 5. Әкиятләр	4		2	2	0	
6.	Тема 6. Риваять-легендалар.	4		2	2	0	
7.	Тема 7. Эпос дастаннар.	4		2	2	0	
8.	Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр	4		2	2	0	
9.	Тема 9. Җырлар	4		0	2	0	
10.	Тема 10. Балалар фольклоры.	4		0	2	0	
.	Тема . Итоговая форма контроля	4		0	0	0	Зачет
	Итого			16	20	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика. Халыкның сүз сәнгате буларак фольклор. Аның тел-авыз иҗаты булуы, язма әдәбиятка мөнәсәбәте һәм гомуми үзенчәлекләре. Иҗат ителү һәм яшәү рәвеше. Күмәклек-коллективлык, күмәк иҗат белән шәхси-индивидуаль иҗат мөнәсәбәте. Шәхси-индивидуаль иҗатның һәм импровизациянең күмәк иҗат тәҗрибәсенә нигезләнгән булуы. Традиционлык, үзгәрүчәнлек һәм күп вариантлылык. Контаминация һәм аның формалары. Халык иҗатының тотрыклыгында һәм хәрәкәтчәнлегеңдә дәвамлылык-күчемлелекнең һәм реаль чынбарлыкның роле.Фольклорда барган үсеш-үзгәрешләрнең тарихилыгы. Фольклор галиме буларак К.Насыйри. аның татар мифологиясен, йола фольклорын һәм ырымнарын өйрәнү өлкәсендәге К.Насыйри фәнни кулланылышка корткам башка жанрлар. Г.Тукайның фольклористика өлкәсендәге эшчәнлеге. Шагыйрьнең халык иҗатын һәм халыкның иҗади ролен бәяләүдә демократик позициядә торуы. "Халык әдәбияты" (1910) Фольклористикада Г.Ибраһимовнын роле. "Халык мосаннәфаты" (1910) һәм "Әдәбият кануннарында (1916) Фольклорчы Х.Бәдигыйның халык иҗаты материалларын җыю-өйрәнү һәм бастырып чыгару эшчәнлеге. Аның тарафыннан югары уку йорты студентлары өчен халык иҗаты буенча төзелгән беренче программа. Жанрлар системасы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Мифлар. Мифология - ыруглык чорыннан ук башлангыч алуы иң кадими, архаик идеология системасы һәм борынгыларның дөньяга карашы. Синкретик характердагы идеология һәм иҗтимагый аң формасы буларак мифологиядә дин, фәлсәфә, фән, сәнгать, хокук, әхлак яралгыларының бергә үрелүе. Мифларның чынбарлыкны фантастик образларда аңлатулары, танып-белүләре һәм тирәлеккә хыял ярдәмендә тәэсир итү, гармониягә салу, тәртип саклау функцияләре. Грек мифологиясе һәм мифларның иҗтимагый асылы. Мифологик фикерләүнең үзенчәлекләре, төзелеше. Ырымнар. Ырымнарның магик табигате һәм йола-хәрәкәт белән сүз текстны бергә берләштерүе. Ырымнарның кешенең гамәли-практик эшчәнлегенә һәм халык медицинасына мөнәсәбәте. Теләк-максатка хыялда һәм хыял ярдәмендә ирешү яки ирешергә омтылу чарасы буларак гәүдәләнүе. Мифларның төрләре һәм аларны төрлечә классификацияләү тәҗрибәләре. Этнологик, космогоник, антропогоник, тотемистик, героик. Календарь һәм эсхатологик мифлар. Әлеге мифларның төрки-татар фольклорында сакланган үрнәкләре. Төрки-татар мифологиясен җыю һәм өйрәнү тарихы. Ак һәм кара ырымнар. Ырымнарның вазифа функцияләренә һәм тематикаларына карап бүленеше: дәвалау ырымнары - им-томнар (арпа теле, бизгәк теле, очан теле, кан теле, куркылык кою һ.б.); хуҗалык ырымнары (игенчелеккә, мал, кош-корт асраугa, сунарчылыкка, балык тотуга бәйле ырым-арбаулар); иҗтимагый-шәхси мөнәсәбәтләрне җайга салуга яки бозуга юнәлдерелгән ырымнар (сөйдерү теле, биздерү теле, бозым теле, бозым кайтару теле). Әлеге ырымнарда кулланыла торган йола-хәрәкәтләр. Ырымнарны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 2. Мифлар һәм ырымнар.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Йола фольклоры. Йола фольклорының ыруглык дәверендә үк яралуы, ләкин ул чор иҗатының һуннарда һәм борынгы төркиләрдә, болгар-татарларда, башлыча, элемент-калдык буларак саклануы.. Йола фольклорының функциональ табигате һәм синкретик характеры. Хуҗалык йола-бәйрәмнәренә һәм халык календарена, ел фасылларына карап, календарь (хуҗалык) йола иҗатының дүрт циклга бүленүе. Бу поэзиянең үрнәкләре буларак Нәүрүзләр, Нардуган такмазалары, Сөмбелә текстлары, "Сөрән сугу"лар, "Май чабу"лар, келәүләр һәм чакырулар, өмә-хезмәт җырлары. Календарь иҗатының поэтикасы һәм стиле. Гаилә-көнкүреш йола иҗаты. Бала туугa һәм исем кушуга, саланы беренче тапкыр мунча кертүгә бәйле текстлар. Туй поэзиясе үрнәкләре: яучы такмаклары, кыз елату җырлары-сыктаулар, "Ишек бавы" җырлиры, "Яр-яр"лар, туй табыны һәм кода җырлары, килен төшерү җырлары, ирбиулар һ.б. Анарның поэтикасы һәм стиле. Җирләү һәм үлгәнне искә алу йолалары, аларга бәйләнешле иҗат калдыклары (җеназа сыктаулары һ.б.). Календарь һәм гаилә йола иҗаты үрнәкләре. Календарь йола текстларының поэтикасы. Бала тууга бәйләнешле йолалары һәм аларның поэтикасы. Туй йолалары, күмү һәм искә алу йолалары. Йола поэзиясен җыю һәм өйрәнү тарихы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Афористик жанрлар. Мәкальләр ҺӘМ әйтемнәр.Кече жанр формасы буларак мәкальләр һәм аларныц гомуми үзенчәлекләре. Мәкальләрнең барлыкка килүе һәм күн гасырлык гамәли-практик тәҗрибәсен үзләрендә туплавы. Әлеге жанрларның үрнәкләрен җыю һәм өйрәнү тарихы. Табышмаклар.Жанрның гомуми үзенчәлекләре. Табышмакларның барлыкка килүендә мифологиянең һәм яшерен телнең роле. Жанр эволюциясенә карап, Табышмакның функциональ яктан төрле үзгәрешләргә дучар булуы. Табышмак хөкеменең төзелеше һәм сурәт өлеше белән җавап өлешенең үзара мөнәсәбәте. Мәзәкләр. Жанрның табигате, комизм-көлкелек категориясе белән бәйләнеше, комик һәм үткен фикерләү формасы буларак гәүдәләнүе. Мәзәкләрнең көлү объектлары, идея-тематик төркемнәре, үзәк образлары.. Мәзәкләрнең поэтика һәм стиль үзенчәлекләре. Мәзәкләрнең тарихи-генетик нигезләре һәм эволюциясе. Башка жанрлар белән уртак һәм аермалы яклары. Мәзәкләрне җыю һәм өйрәнү тарихы. Мәкальләрнең төзелеше, эстетик вазифа-функциясе һәм сурәтләү чараларына бәйлыгы. Тематикалары, мәгънә дәрәҗәләре һәм структур төзелешләре, шуларга карап, аларны төркемләү үрнәкләре. Мәкальләрнең поэтикасы һәм стиле. Әйтемнәрнең мәкальләр белән уртак һәм аермалы яклары. Фразеологизмнар (идиомалар) белән мөнәсәбәте. Әйтемнәрнең төзелеше: сыйфат дәрәҗәләре ягыннан градацияләнүе һәм синонимик ояларга берләшүе.Мәкаль-әйтемнәрнең башка кече жанрлар (сынамышлар, алкышлар, каргышлар, антлар һ.б.) белән мөнәсәбәте, охшаш һәм аермалы яклары. Мәкаль-әйтемнәрнең язма әдәбияттагы роле. Табышмакларның эчтәлеге-тематикасы, халыкның яшәү мохитын һәм дөньга карашын чагылдырулары. Мәзәкләрнең төзелеше, ясалу ысуллары һәм төрләре. Жанрның милли җирлеге, Мокыт мәзәкләре, Мәнди мәзәкләре, Рәхми Тылмач мәзәкләре, Ялкау килен Пәриха мәзәкләре һ.б. Хуҗа Насретдин турындагы мәзәкләр, аларның милли репертуарда урын алу сәбәпләре.

Тема 3. Йола фольклоры

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Әкиятләр. Эпик жанр үрнәге буларак әкиятләр һәм аларның үзенчәлекле сыйфатлары. Әкиятләрдә уйдырманың, фантазиянең роле һәм аның чынбарлыкка мөнәсәбәте. Сәнгати-художестволы вакыт һәм урын-пространствоның гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Халык идеалы һәм уңай геройларны идеаллаштыру эстетикасы. Әкиятләрнең функциональ табигате һәм төрләре. Хайваннар турындагы әкиятләр ("Аю улы Атыләхмәтгәрәй", "Арыслан, бүре, төлке", "Кәҗә белән сарык", "Әтәч белән төлке", "Дүрт дус", "Салам?торхан" һ.б.). Бу төр әкиятләрдә борынгы антропоморфик һәм тотемистик ышануларның эзләре һәм сәнгати шартлылыкның роле. Тылсымлы әкиятләр ("Ак бүре", "Аучы егет", "Камыр батыр", " Серле балдак", "Корчаңгы тай", "Үги кыз" һ.б.). Уйдырманың һәм хыялның табигате, борынгы мифларның, йолаларның һәм ышануларның жанр таләбенә яраклашып гәүдәләнүе. Геройлар һәм конфликт. Ике арадагы каршылыкларның социаль яктан торган саен ачыклана һәм көчәя баруы. Кире һәм уңай образлар эволюциясе: убырлы карчык, дию, күп башлы аждаһа, явыз патша һәм ак сакаллы карт, төпчек ул, таз егет, үги кыз. Тылсымлы әкиятләрнең төзелеше һәм поэтик үзенчәлекләре. Көнкүреш әкиятләре ("Тапкыр кыз", "Бай һәм ярлы", "Абага чәчәге", "Чибәр Хәдичә", "Саран белән юмарт", "Шамак карак", "Йорт тотмас". "Тугыз тукылдык, бер МИМЫЛДЫК", "Комагай").

практическое занятие (2 часа(ов)):

Риваятьләр һәм легендалар. Риваятьләрнең жанр сыйфатлары, узганнарга, тарихи чынбарлыкка мөнәсәбәте. Гадимбәк, Алмас, Аксак Тимер, Сөембикә, Салават Юлаем, Пугачев, Бәхтияр Канкаев, Акай, Күчүм хан, Грмак һәм башка шәхесләрнең исеме һәм төрле социаль вакыйгалар белән бәйләнешле тарихи риваятьләр. Әлеге төр әсәрләрнең тарихи дөреслеккә йөз тотуы, уйдырмага, реаль чынбарлыктан читләшүгә яки фактлар буталуга да юл куюы. Легендаларның табигате, аларда дини-мифологик һәм фантастик эчтәлекнең гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Легенда жанрының әкиятләрдән һәм дини сөйләкләрдән аермасы, әкияткә күчү очраклары. Дөньяның, үсемлек-хайваннарның һәм этник төркемнәрнең яратылуы турындагы генеалогик легендалар. Мәҗүсилек, ислам культы, изгеләр һәм табигатьтән өстен көчләр белән бәйле дини легендалар. Социаль-утопик һәм көнкүреш легендалары. Топонимик риваятьләр, аларның тарихи риваятьләр белән керешү очраклары. Риваятьләрнең сөйләк-хатирәләр һәм аерым прозаик жанрлар белән мөнәсәбәте һәм сәнгати үзенчәлекләре. һәр төр легенданың татар фольклорындагы үрнәкләре. Легендаларның поэтикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше. Риваятьләрне, легендаларны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 4. Афористик жанрлар

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Эпос-дастаннар.Эпос формасы буларак дастаннар һәм аларның жанр үзенчәлекләре. Эпос-дастаннарның борынгы җирлеге, туу һәм яшәү шартлары. Эпос иҗатының Идел-Кама төбәгендә һәм Себер таулары арасында сакланган үрнәкләре, аларның гомумтөрки эпос белән уртаклыгы һәм милли аерымлыклары. Героик эпос һәм аның татар фольклорындагы төрләре: архаик-героик дастаннар ("Түләк белән Сусылу", "Йиртөшлек"), классик-героик дастаннар ("Алпамша", "Ак Күбәк"); тарихи дастаннар ("Җик Мәргән", "Гайсә улы Амәт", "Чура батыр", "Идегәй"). Әлеге төркемнәрдә конфликтның, героизмның, тарихилыкның характеры һәм эволюциясе. Тарихи дастаннарның аерым үрнәкләрендә героик башлангычның кимүе, хәтта юкка чыгуы. Шуңа бәйле рәвештә эпос үрнәкләрен алыплар турындагы дастаннарга һәм тарихи дастаннарга төркемләү тәҗрибәсе. Мәхәббәт дастаннары. Бу төр дастаннарның гсроик эпостан аермасы, мәхәббәт романтикасының үзәккә чыгуы һәм лиро-эпик башлангычның көчәюе. Халык эпосы йогынтысында туган китаби-язма.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Бәетләр, мөнәҗәтләр. Татар халык иҗатының үзенчәлекле жанры буларак бәетләр, аларның лиро-эпик табигате һәм жанр сыйфатлары. Бәетләр формалашуында дастан, баллада, тарихи һәм лирик җырларга хас аерым сыйфатларның да катнашуы һәм билгеле бер шартларда аларның язма культура традициясе белән бергә кушылуы. Жанр төре буларак фаҗигале бәетләр, аларның трагик яки драматик фаҗигагә нигезләнүләре. Әлеге төр әсәрләр үзәгендә - халык язмышы һәм шәхес фаҗигасе. Аерым бәетләрдә героизмның беренче планга чыгуы һәм фаҗига тудыручыларга җәза бирү формасында гәүдәләнүе. Комик (сатирик һәм юмористик) бәетләрне һәм әлеге жанр төрен билгеләүче сыйфат буларак комизм-көлкелелек. Комик бәетләрнең тарихи-генетик нигезләре, эволюциясе һәм тематикасы. Социаль яңгырашлы бәетләрнең сатирик формада гәүдәләнүе. Бәетләрнең төзелеше, поэтикасы һәм стиле. Мөнәҗәтләр.Борынгы суфый шагыйрьләр иҗаты, классик язма поэзия һәм фольклор өчен хас булган бу жанрның дин белән мөнәсәбәте, лирик табигате һәм фәлсәфи-дидактик характеры. Дини мотивлар белән дөньяви мотивларның үзара керешүе. Бәетләрнең тематикага нигезләнгән бүленеше-классификациясе: тарихи бәетләр ("Шәһри Болгар бәетләре", "Казан бәете", "Чукындыру бәетләре", "Лашман бәетләре", "Рус-француз сугышы бәете", "Ышна бәете", "Перепись бәете", "Урта Тигәнәле бәете", " Рус-Япон сугышы бәетләре") һәм көнкүреш бәетләре ("Җиде кыз бәете", "Бәрәзә бәете", "Зөлхәбирә", "Яшь ялчы", "Асрау кыз бәете", "Гайнулла ямщик", "Бәхетсез килен", "Аючы Дәүлә", "Кыз сату", "Суга баткан Гайшә"). Тарихи һәм көнкүреш бәетләрнең төркемчәләре. Аларны җыю һәм өйрәнү тарихы. Мөнәҗәтләрнең тематикасы һәм төрләре: дини мөнәҗәтләр, аларның тематик төркемчәләре, мөэмин-мөселманның тормыштагы урыны һәм яшәү мәгънәсе турындагы фәлсәфи мөнәҗәтләр, туган җирдән, якыннарыңнан аерылу сагышын тасвирлаган мөнәҗәтләр, ялгыз аналар моңын гәүдәләндергән мөнәҗәтләр, ятим бала зарын чагылдырган мөнәҗәтләр, картлык-карыйлык турындагы мөнәҗәтләр, үлем хәлләре һәм үлемсезлек идеалы хакындагы мөнәҗәтләр.

Тема 5. Әкиятләр

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Лиро-эпик жанр буларак тарихи җырлар һам аларның үзенчәлекләре. Лирик җырлар. Лирик җырларның жанр сыйфатлары. Музыка белән текст бәйләнеше. Лирик җырларда халыкның чынбарлыкка мөнәсәбәтле уй-кичерешларе, шәхеснең рухи халәте гәүдәләнү.. Уен-йола белән бәйләнмәгән әлеге төр җырларның тематик яктан ике зур төркемгә: иҗтимагый-социаль җырларга һәм көнкүреш җырларына бүленүе Лирик җырларның төзелешләренә, композицион корылышларына карап бүленүләре: кечкенә күләмле, ягъни бер куплетлы җырлар һәм озын җырлар(хис-тойгы хәрәкәтен гәүдәләндерүче лирик җырлар). Әлеге төр җырларның музыкаль фольклористикадагы "кыска көйләр", "озын көйләр", "салмак көйләр" дигән җыр-көй төркемчәләренә мөнәсәбәте.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Балалар фольклоры. Балалар фольклоры турында төшенчә, әлеге иҗатның вазифасы һәм эчтәлеге. Функциональ табигатенә һәм уенның үзенчәлегенә карап, балалар фольклорының өч төркемгә бүленүе һәм аларның жанрлары: бала багу фольклоры (бишек җырлары, кузгаткычлар, мавыктыргычлар һәм аларның төрләре, бармак уеннары); хәрәкәтле уен фольклоры ("Кабыргалы-камчылы", "Ак тирәк", "Очты-очты", "Без-без" яки "Кап та коп" уены, "Йөзек яшереш", "Торма тартыш", "Убырлы карчык" кебек сүзле-җырлы һәм драматик башлангыч катнашкан уеннар, сынамышлар, шобага әйтешләре); сүз уены яки сүз белән күңел ачу фольклоры (чакырулар, эндәшләр, ияртешләр, юанычлар, әкиятсыманнар, әйтешләр, алдавычлар, тел көрмәкләндергечләр, үртәвечләр, шаян такмаклар). Аерым жанрларның йола фольклорына барып бәйләнүе.

Тема 6. Риваять-легендалар.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика. Халыкның сүз сәнгате буларак фольклор. Аның тел-авыз иҗаты булуы, язма әдәбиятка мөнәсәбәте һәм гомуми үзенчәлекләре. Иҗат ителү һәм яшәү рәвеше. Күмәклек-коллективлык, күмәк иҗат белән шәхси-индивидуаль иҗат мөнәсәбәте. Шәхси-индивидуаль иҗатның һәм импровизациянең күмәк иҗат тәҗрибәсенә нигезләнгән булуы. Традиционлык, үзгәрүчәнлек һәм күп вариантлылык. Контаминация һәм аның формалары. Халык иҗатының тотрыклыгында һәм хәрәкәтчәнлегеңдә дәвамлылык-күчемлелекнең һәм реаль чынбарлыкның роле.Фольклорда барган үсеш-үзгәрешләрнең тарихилыгы. Фольклор галиме буларак К.Насыйри. аның татар мифологиясен, йола фольклорын һәм ырымнарын өйрәнү өлкәсендәге К.Насыйри фәнни кулланылышка корткам башка жанрлар. Г.Тукайның фольклористика өлкәсендәге эшчәнлеге. Шагыйрьнең халык иҗатын һәм халыкның иҗади ролен бәяләүдә демократик позициядә торуы. "Халык әдәбияты" (1910) Фольклористикада Г.Ибраһимовнын роле. "Халык мосаннәфаты" (1910) һәм "Әдәбият кануннарында (1916) Фольклорчы Х.Бәдигыйның халык иҗаты материалларын җыю-өйрәнү һәм бастырып чыгару эшчәнлеге. Аның тарафыннан югары уку йорты студентлары өчен халык иҗаты буенча төзелгән беренче программа. Жанрлар системасы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Мифлар. Мифология - ыруглык чорыннан ук башлангыч алуы иң кадими, архаик идеология системасы һәм борынгыларның дөньяга карашы. Синкретик характердагы идеология һәм иҗтимагый аң формасы буларак мифологиядә дин, фәлсәфә, фән, сәнгать, хокук, әхлак яралгыларының бергә үрелүе. Мифларның чынбарлыкны фантастик образларда аңлатулары, танып-белүләре һәм тирәлеккә хыял ярдәмендә тәэсир итү, гармониягә салу, тәртип саклау функцияләре. Грек мифологиясе һәм мифларның иҗтимагый асылы. Мифологик фикерләүнең үзенчәлекләре, төзелеше. Ырымнар. Ырымнарның магик табигате һәм йола-хәрәкәт белән сүз текстны бергә берләштерүе. Ырымнарның кешенең гамәли-практик эшчәнлегенә һәм халык медицинасына мөнәсәбәте. Теләк-максатка хыялда һәм хыял ярдәмендә ирешү яки ирешергә омтылу чарасы буларак гәүдәләнүе. Мифларның төрләре һәм аларны төрлечә классификацияләү тәҗрибәләре. Этнологик, космогоник, антропогоник, тотемистик, героик. Календарь һәм эсхатологик мифлар. Әлеге мифларның төрки-татар фольклорында сакланган үрнәкләре. Төрки-татар мифологиясен җыю һәм өйрәнү тарихы. Ак һәм кара ырымнар. Ырымнарның вазифа функцияләренә һәм тематикаларына карап бүленеше: дәвалау ырымнары - им-томнар (арпа теле, бизгәк теле, очан теле, кан теле, куркылык кою һ.б.); хуҗалык ырымнары (игенчелеккә, мал, кош-корт асраугa, сунарчылыкка, балык тотуга бәйле ырым-арбаулар); иҗтимагый-шәхси мөнәсәбәтләрне җайга салуга яки бозуга юнәлдерелгән ырымнар (сөйдерү теле, биздерү теле, бозым теле, бозым кайтару теле). Әлеге ырымнарда кулланыла торган йола-хәрәкәтләр. Ырымнарны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 7. Эпос дастаннар.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Йола фольклоры. Йола фольклорының ыруглык дәверендә үк яралуы, ләкин ул чор иҗатының һуннарда һәм борынгы төркиләрдә, болгар-татарларда, башлыча, элемент-калдык буларак саклануы.. Йола фольклорының функциональ табигате һәм синкретик характеры. Хуҗалык йола-бәйрәмнәренә һәм халык календарена, ел фасылларына карап, календарь (хуҗалык) йола иҗатының дүрт циклга бүленүе. Бу поэзиянең үрнәкләре буларак Нәүрүзләр, Нардуган такмазалары, Сөмбелә текстлары, "Сөрән сугу"лар, "Май чабу"лар, келәүләр һәм чакырулар, өмә-хезмәт җырлары. Календарь иҗатының поэтикасы һәм стиле. Гаилә-көнкүреш йола иҗаты. Бала туугa һәм исем кушуга, саланы беренче тапкыр мунча кертүгә бәйле текстлар. Туй поэзиясе үрнәкләре: яучы такмаклары, кыз елату җырлары-сыктаулар, "Ишек бавы" җырлиры, "Яр-яр"лар, туй табыны һәм кода җырлары, килен төшерү җырлары, ирбиулар һ.б. Анарның поэтикасы һәм стиле. Җирләү һәм үлгәнне искә алу йолалары, аларга бәйләнешле иҗат калдыклары (җеназа сыктаулары һ.б.). Календарь һәм гаилә йола иҗаты үрнәкләре. Календарь йола текстларының поэтикасы. Бала туугa бәйләнешле йолалары һәм аларның поэтикасы. Туй йолалары, күмү һәм искә алу йолалары. Йола поэзиясен җыю һәм өйрәнү тарихы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Афористик жанрлар. Мәкальләр ҺӘМ әйтемнәр.Кече жанр формасы буларак мәкальләр һәм аларныц гомуми үзенчәлекләре. Мәкальләрнең барлыкка килүе һәм күн гасырлык гамәли-практик тәҗрибәсен үзләрендә туплавы. Әлеге жанрларның үрнәкләрен җыю һәм өйрәнү тарихы. Табышмаклар.Жанрның гомуми үзенчәлекләре. Табышмакларның барлыкка килүендә мифологиянең һәм яшерен телнең роле. Жанр эволюциясенә карап, Табышмакның функциональ яктан төрле үзгәрешләргә дучар булуы. Табышмак хөкеменең төзелеше һәм сурәт өлеше белән җавап өлешенең үзара мөнәсәбәте. Мәзәкләр. Жанрның табигате, комизм-көлкелек категориясе белән бәйләнеше, комик һәм үткен фикерләү формасы буларак гәүдәләнүе. Мәзәкләрнең көлү объектлары, идея-тематик төркемнәре, үзәк образлары.. Мәзәкләрнең поэтика һәм стиль үзенчәлекләре. Мәзәкләрнең тарихи-генетик нигезләре һәм эволюциясе. Башка жанрлар белән уртак һәм аермалы яклары. Мәзәкләрне җыю һәм өйрәнү тарихы. Мәкальләрнең төзелеше, эстетик вазифа-функциясе һәм сурәтләү чараларына байлыгы. Тематикалары, мәгънә дәрәҗәләре һәм структур төзелешләре, шуларга карап, аларны төркемләү үрнәкләре. Мәкальләрнең поэтикасы һәм стиле. Әйтемнәрнең мәкальләр белән уртак һәм аермалы яклары. Фразеологизмнар (идиомалар) белән мөнәсәбәте. Әйтемнәрнең төзелеше: сыйфат дәрәҗәләре ягыннан градацияләнүе һәм синонимик ояларга берләшүе.Мәкаль-әйтемнәрнең башка кече жанрлар (сынамышлар, алкышлар, каргышлар, антлар һ.б.) белән мөнәсәбәте, охшаш һәм аермалы яклары. Мәкаль-әйтемнәрнең язма әдәбияттагы роле. Табышмакларның эчтәлеге-тематикасы, халыкның яшәү мохитын һәм дөньга карашын чагылдырулары. Мәзәкләрнең төзелеше, ясалу ысуллары һәм төрләре. Жанрның милли җирлеге, Мокыт мәзәкләре, Мәнди мәзәкләре, Рәхми Тылмач мәзәкләре, Ялкау килен Пәриха мәзәкләре һ.б. Хуҗа Насретдин турындагы мәзәкләр, аларның милли репертуарда урын алу сәбәпләре.

Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Әкиятләр. Эпик жанр үрнәге буларак әкиятләр һәм аларның үзенчәлекле сыйфатлары. Әкиятләрдә уйдырманың, фантазиянең роле һәм аның чынбарлыкка мөнәсәбәте. Сәнгати-художестволы вакыт һәм урын-пространствоның гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Халык идеалы һәм уңай геройларны идеаллаштыру эстетикасы. Әкиятләрнең функциональ табигате һәм төрләре. Хайваннар турындагы әкиятләр ("Аю улы Атыләхмәтгәрәй", "Арыслан, бүре, төлке", "Кәҗә белән сарык", "Әтәч белән төлке", "Дүрт дус", "Салам?торхан" һ.б.). Бу төр әкиятләрдә борынгы антропоморфик һәм тотемистик ышануларның эзләре һәм сәнгати шартлылыкның роле. Тылсымлы әкиятләр ("Ак бүре", "Аучы егет", "Камыр батыр", " Серле балдак", "Корчаңгы тай", "Үги кыз" һ.б.). Уйдырманың һәм хыялның табигате, борынгы мифларның, йолаларның һәм ышануларның жанр таләбенә яраклашып гәүдәләнүе. Геройлар һәм конфликт. Ике арадагы каршылыкларның социаль яктан торган саен ачыклана һәм көчәя баруы. Кире һәм уңай образлар эволюциясе: убырлы карчык, дию, күп башлы аждаһа, явыз патша һәм ак сакаллы карт, төпчек ул, таз егет, үги кыз. Тылсымлы әкиятләрнең төзелеше һәм поэтик үзенчәлекләре. Көнкүреш әкиятләре ("Тапкыр кыз", "Бай һәм ярлы", "Абага чәчәге", "Чибәр Хәдичә", "Саран белән юмарт", "Шамак карак", "Йорт тотмас". "Тугыз тукылдык, бер МИМЫЛДЫК", "Комагай").

практическое занятие (2 часа(ов)):

Риваятьләр һәм легендалар. Риваятьләрнең жанр сыйфатлары, узганнарга, тарихи чынбарлыкка мөнәсәбәте. Гадимбәк, Алмас, Аксак Тимер, Сөембикә, Салават Юлаем, Пугачев, Бәхтияр Канкаев, Акай, Кучүм хан, Грмак һәм башка шәхесләрнең исеме һәм төрле социаль вакыйгалар белән бәйләнешле тарихи риваятьләр. Әлеге төр әсәрләрнең тарихи дөреслеккә йөз тотуы, уйдырмага, реаль чынбарлыктан читләшүгә яки фактлар буталуга да юл куюы. Легендаларның табигате, аларда дини-мифологик һәм фантастик эчтәлекнең гәүдәләнеш үзенчәлекләре. Легенда жанрының әкиятләрдән һәм дини сөйләкләрдән аермасы, әкияткә күчү очраклары. Дөньяның, үсемлек-хайваннарның һәм этник төркемнәрнең яратылуы турындагы генеалогик легендалар. Мәҗүсилек, ислам культы, изгеләр һәм табигатьтән өстен көчләр белән бәйле дини легендалар. Социаль-утопик һәм көнкүреш легендалары. Топонимик риваятьләр, аларның тарихи риваятьләр белән керешү очраклары. Риваятьләрнең сөйләк-хатирәләр һәм аерым прозаик жанрлар белән мөнәсәбәте һәм сәнгати үзенчәлекләре. һәр төр легенданың татар фольклорындагы үрнәкләре. Легендаларның поэтикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше. Риваятьләрне, легендаларны җыю һәм өйрәнү тарихы.

Тема 9. Җырлар

практическое занятие (2 часа(ов)):

Эпос-дастаннар.Эпос формасы буларак дастаннар һәм аларның жанр үзенчәлекләре. Эпос-дастаннарның борынгы җирлеге, туу һәм яшәү шартлары. Эпос иҗатының Идел-Кама төбәгендә һәм Себер таулары арасында сакланган үрнәкләре, аларның гомумтөрки эпос белән уртаклыгы һәм милли аерымлыклары. Героик эпос һәм аның татар фольклорындагы төрләре: архаик-героик дастаннар ("Түләк белән Сусылу", "Йиртөшлек"), классик-героик дастаннар ("Алпамша", "Ак Күбәк"); тарихи дастаннар ("Җик Мәргән", "Гайсә улы Амәт", "Чура батыр", "Идегәй"). Әлеге төркемнәрдә конфликтның, героизмның, тарихилыкның характеры һәм эволюциясе. Тарихи дастаннарның аерым үрнәкләрендә героик башлангычның кимүе, хәтта юкка чыгуы. Шуңа бәйле рәвештә эпос үрнәкләрен алыплар турындагы дастаннарга һәм тарихи дастаннарга төркемләү тәҗрибәсе. Мәхәббәт дастаннары. Бу төр дастаннарның гсроик эпостан аермасы, мәхәббәт романтикасының үзәккә чыгуы һәм лиро-эпик башлангычның көчәюе. Халык эпосы йогынтысында туган китаби-язма.

Тема 10. Балалар фольклоры.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Бәетләр, мөнәҗәтләр. Татар халык иҗатының үзенчәлекле жанры буларак бәетләр, аларның лиро-эпик табигате һәм жанр сыйфатлары. Бәетләр формалашуында дастан, баллада, тарихи һәм лирик җырларга хас аерым сыйфатларның да катнашуы һәм билгеле бер шартларда аларның язма культура традициясе белән бергә кушылуы. Жанр төре буларак фаҗигале бәетләр, аларның трагик яки драматик фаҗигагә нигезләнүләре. Әлеге төр әсәрләр үзәгендә - халык язмышы һәм шәхес фаҗигасе. Аерым бәетләрдә героизмның беренче планга чыгуы һәм фаҗига тудыручыларга җәза бирү формасында гәүдәләнүе. Комик (сатирик һәм юмористик) бәетләрне һәм әлеге жанр төрен билгеләүче сыйфат буларак комизм-көлкелелек. Комик бәетләрнең тарихи-генетик нигезләре, эволюциясе һәм тематикасы. Социаль яңгырашлы бәетләрнең сатирик формада гәүдәләнүе. Бәетләрнең төзелеше, поэтикасы һәм стиле. Мөнәҗәтләр.Борынгы суфый шагыйрьләр иҗаты, классик язма поэзия һәм фольклор өчен хас булган бу жанрның дин белән мөнәсәбәте, лирик табигате һәм фәлсәфи-дидактик характеры. Дини мотивлар белән дөньяви мотивларның үзара керешүе. Бәетләрнең тематикага нигезләнгән бүленеше-классификациясе: тарихи бәетләр ("Шәһри Болгар бәетләре", "Казан бәете", "Чукындыру бәетләре", "Лашман бәетләре", "Рус-француз сугышы бәете", "Ышна бәете", "Перепись бәете", "Урта Тигәнәле бәете", " Рус-Япон сугышы бәетләре") һәм көнкүреш бәетләре ("Җиде кыз бәете", "Бәрәзә бәете", "Зөлхәбирә", "Яшь ялчы", "Асрау кыз бәете", "Гайнулла ямщик", "Бәхетсез килен", "Аючы Дәүлә", "Кыз сату", "Суга баткан Гайшә"). Тарихи һәм көнкүреш бәетләрнең төркемчәләре. Аларны җыю һәм өйрәнү тарихы. Мөнәҗәтләрнең тематикасы һәм төрләре: дини мөнәҗәтләр, аларның тематик төркемчәләре, мөэмин-мөселманның тормыштагы урыны һәм яшәү мәгънәсе турындагы фәлсәфи мөнәҗәтләр, туган җирдән, якыннарыңнан аерылу сагышын тасвирлаган мөнәҗәтләр, ялгыз аналар моңын гәүдәләндергән мөнәҗәтләр, ятим бала зарын чагылдырган мөнәҗәтләр, картлык-карыйлык турындагы мөнәҗәтләр, үлем хәлләре һәм үлемсезлек идеалы хакындагы мөнәҗәтләр.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.	4		Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы. Фольклор һәм фольклористика. Халыкның сүз сәнгате буларак фольклор. Аның тел-авыз иҗаты булуы, язма әдәбиятка мөнәсәбәте һәм гомуми үзенчәлекләре. Иҗат ителү һәм яшәү	10	Устный опрос
6.	Тема 6. Риваять-легендалар.	4		Афористик жанрлар. Мәкальләр ҺӘМ әйтемнәр.Кече жанр формасы буларак мәкальләр һәм аларныц гомуми үзенчәлекләре. Мәкальләрнең барлыкка килүе һәм күн гасырлык гамәли-практик тәҗрибәсен үзләрендә туплавы	10	Тестирование
8.	Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр	4		Эпос-дастаннар.Эпос формасы буларак дастаннар һәм аларның жанр үзенчәлекләре. Эпос-дастаннарның борынгы җирлеге, туу һәм яшәү шартлары.	10	Письменная работа

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
10.	Тема 10. Балалар фольклоры.	4		Балалар фольклоры. Балалар фольклоры турында төшенчә, әлеге иҗатның вазифасы һәм эчтәлеге. Функциональ табигатенә һәм уенның үзенчәлегенә карап, балалар фольклорының өч төркемгә бүленүе.	6	Устный опрос
	Итого				36	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Вузовское освоение курса 'Фольклор родного народа' предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий, а также настоятельно требует рационального их сочетания.

Традиционные образовательные технологии подразумевают использование в учебном процессе таких методов работ, как лекция, практическое занятия, семинар и др.

При проведении занятий планируется использование активных и интерактивных форм занятий (деловых и ролевых игр, проектных методик, мозгового штурма, коммуникативного тренинга, иных форм) в сочетании с внеаудиторной работой.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Кереш. Кереш лекция. Татар халык иҗатын өйрәнү тарихы.Фольклор һәм фольклористика.

Устный опрос , примерные вопросы:

1. Г.Тукай, Г.Ибраһимов, Ә.Еники, М.Мәһдиев әсәрләрендә халык авыз иҗаты үрнәкләре (берсен сайлап алырга). 2. Татар халык аыз иҗатын өйрәнүдә Г.Тукай эшчәнлеге. 3. Татар халык аыз иҗатын өйрәнүдә Н.Исәнбәт эшчәнлеге. 4. Фән буларак фольклористика, аның үзенчәлеге. Йола фольклоры темасы буенча тәкъдим ителә торган реферат темалары. 5. Язгы циклга керүче календарь йолалар. 6. Яңа елны каршылау белән бәйле йолалар. 7. Татар фольклорында өмәләр һәм аларның поэзиясе. 8. Сабан туе һәм җыен йолалары. 9. Йола иҗатында сынамышлар. 10. Бала туу белән бәйле йолаларны комплексլы өйрәнү. 11. Никах туе йоласы: элек һәм хәзер. 12. Күмү һәм искә алу йолалары. 13. Хәрби хезмәткә озату белән бәйле йолалар.

Тема 2. Мифлар һәм ырымнар.

Тема 3. Йола фольклоры

Тема 4. Афористик жанрлар

Тема 5. Әкиятләр

Тема 6. Риваять-легендалар.

Тестирование , примерные вопросы:

1. Фольклор сүзе кулланылышка кайчан кергән а) XIX гасыр ахырында; б) XIX гасыр башында; в) XX гасырда. 2. Драма жанрына керәләр: а) йола поэзиясе, халык уеннары, балалар фольклоры; б) йола поэзиясе, халык уеннары, бәетләр; в) йола поэзиясе, халык уеннары, мөнәҗәтләр. 3. Антропоморфизм нәрсәне аңлата а) нинди дә булса тылсымга ия булу; б) хайваннарга, үсемлекләргә кеше сәләтләрен күчерү; в) җансыз әйберләрне җанландыру. 4. Инкыйлабка кадәр мәзәк жанры ничек аталган? а) хикмәт; б) юмор; в) сатира; г) ләтифа. 5. Югары мифологиядә ут алласының исеме ничек булган? а) Амос; б) Алас; в) Майа. 6. Мәкальләрне иҗат итүдә, аларны халык арасына таратуда зур өлешне ... алып торган. а) чичәннәр; б) башкортлар; в) татарлар; г) кыргызлар. 7. Октябрь инкыйлабына кадәр нинди календарьләр кулланыла: а) рәсми, тарихи, дини; б) дини, халык, тарихи; в) рәсми, дини, халык. 8. Нәүрүз кайсы календарь йогынтысында барлыкка килә? а) таджик; б) дини; в) фарсы. 9. Нардуган бәйрәме кайчан үткәрелә? а) кыш көне; б) яз көне; в) җәй көне; г) көз көне. 10. Риваятьләр ничә төркемгә бүленәләр? а) 4; б) 3; в) 2; 11. Туй йолалары ничә өлешкә бүленә? а) 2; б) 3; в) 4. 12. Табышмак нинди жанрга керә? а) аналитик; б) афористик; в) абстракт. 13. Мәкаль һәм әйтемнәр нәрсәләргә нигезләнгән? а) афоризм; б) гипербола; в) метафора. 14. Риваять нинди характердагы жанр? а) лирик жанр; б) драма жанры; в) эпик жанр. 15. Табышмакларны җыйган һәм өйрәнгән галимнәрнең берсе: а) Н.Исәнбәт; б) М.Җәлил; в) З.Бигиев.

Тема 7. Эпос дастаннар.

Тема 8. Бәетләр һәм мөнәҗәтләр

Письменная работа , примерные вопросы:

1. Татар фольклоры жанрларының билгеләмәләрен кулланып ребус, кроссвордлар төзергә. 2. "Татар халык авыз иҗатын җыю һәм фәнни өйрәнү тарихы" дигән темага викторина сораулары төзергә. 3. Мәкаль һәм әйтемнәрнең үзенчәлекләрен билгеләргә, охшаш һәм аермалы якларын күрсәтергә. 4. Туган ил һәм туган тел белән бәйле мәкальләрне тупларга. 5. Уку, белем, фән, китаплар турындагы табышмакларны тупларга. 6. "Нәүрүз" һәм "Сабантуй" бәйрәменә сценарий язарга. 7. Үзегез яраткан бер татар халык әкиятенә сценарий язарга. 8. Татар халык әкиятләре геройларын кулланып компьютер уеннарын уйларга. 9. Үзегез яшәгән төбәктәге топонимик риваятьләрне язып килергә. 10. Үзегез яшәгән төбәктә иҗат ителгән бәетләрне җыеп, аларның поэтик үзенчәлекләрен билгеләргә. 11. Үзегез белгән балалар уеннарын язып килергә. 12. Г.Тукай. Г.Ибраһимов, М.Җәлил, Ә.Еники һ.б. күренекле татар әдипләренең әсәрләрендә кулланылган халык авыз иҗаты үрнәкләрен язып алырга. 13. Урта мәктәп программасына кертелгән фольклор әсәрләрен өйрәтү өчен дәрес эшкәртмәләре язарга.

Тема 9. Җырлар

Тема 10. Балалар фольклоры.

Устный опрос , примерные вопросы:

1. Сәнгать төре буларак фольклор. 2. Фольклорның синкретик характерда булуы. 3. Фольклор әсәрләренең вариантлылыгы. 4. Татар фольклорын җыю һәм өйрәнү тарихы. 5. 5.Фольклор жанрларын төркемләү-классификацияләү принциплары. 6. Татар халык авыз иҗатының жанр төрлелеге. 7. Татар халкында сакланып калган мифлар, аларны төркемләү мәсьәләсе. 8. Календарь йола иҗатының циклларга бүленеше. 9. Бала туугa бәйле йолалар. 10. Әкият жанрына билгеләмә. 11. Әкият сюжетының төзелеш үзенчәлеге һәм төрләре. 12. Тылсымлы әкиятләрдә геройлар (төп герой, аның ярдәмчеләре һәм дошманнары). 13. Тормыш-көнкүреш әкиятләре. 14. Мәкальләрнең иҗтимагый вазифалары.

Итоговая форма контроля

зачет (в 4 семестре)

Примерные вопросы к зачету:

1. Мәкаль һәм әйтемнәрнең охшаш һәм аермалы яклары.

2. Сынамышларның функцияләре һәм эчтәлеге.

3. Татар халык иҗатында китаби дастаннар.

4. Татар фольклорының үзенчәлекле жанры буларак бәетләр.

5. Мөнәҗәтләрнең жанр үзенчәлекләре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

6. Батырлар турында дастаннар.
7. Татар халкының лирик җырларының тематик төрлелеге.
8. Тарихи җырларда күренекле шәхесләр һәм тарихи вакыйгаларның чагылышы.
9. Синкретик табигатьле жанр буларак уен-бию җырлары.
10. Такмак жанрының үзенчәлекләре, көй белән мөнәсәбәте.

7.1. Основная литература:

1. Садыйкова А.Х. XII-XX гасыр башы татар әдәбиятында дини фольклор: дәреслек / А.Х. Садыйкова, Р.Р. Хәйретдинова. - Казан: КФУ, 2016. - 384 б. - Режим доступа: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/34533/dini-folklor.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Юсупов Ф.Ю. Сибирские татары. Из сокровищницы духовной культуры. Антология фольклора сибирских татар: дастаны, мунаджаты, баиты [Электронный ресурс] : антология / Ф.Ю. Юсупов. - Электрон. дан. - Казань : КФУ, 2014. - 648 с. - Режим доступа: https://e.lanbook.com/reader/book/72815/#1

3. Бакиров М.Х. Татар фольклоры: югары уку йортлары өчен дәреслек/ М.Х. Бакиров. - Казан: Мәгариф, 2008. - 359 б. 90 экз.

7.2. Дополнительная литература:

1. Тарих мең дә сигез йөз дә : Бәетләр,мөнәҗәтләр / төз. Ф.И. Урманче. - Казан : Мәгариф , 2000. - 159 б. - (Энҗе чәчтем-энҗе җыям). - 18с. Кол-во: 7

2. Ай колакланса,ни була.Халык афоризмнары : Беренче китап / төз. Х.Ш. Мәхмүтов. - Казан : Мәгариф нәшр. , 2002. - 143 б. - (Энҗе чәчтем-энҗе җыям). Кол-во: 10

3. Бакиров, М. Татар фольклоры / М. Бакиров // Мирас. - 2009. - � 7,8.

4.Кабыргалы-камчылы. : татар халык уеннары. - Казан : Мәгариф, 2002. - 159 б. - (Энҗе чәчтем-энҗе җыям). Кол-во: 20

5.Әсирлектән кайткан әкиятләр. : татар халык әкиятләре. - Казан : Татар кит.нәшр., 2002. - 343 б. - 38с. Кол-во: 10

6.Әйтем-чәчәк,мәкаль-җиләк : халык афоризмнары: Икенче китап. - Казан : Мәгариф, 2002. - 191 б. - (Энҗе чәчтем-энҗе җыям). Кол-во: 20

7.3. Интернет-ресурсы:

Использование фольклора татарского народа на уроках - https://infourok.ru/ispolzovanie-folklora-tatarskogo-naroda-na-urokah-1177815.html

Республиканский центр развития традиционной культуры - http://www.tatfolk.ru/test/index.php?content=tuguen http://philologos.narod.ru/tomash/poetika.htm 2http://belem.ru/portal

Республиканский центр развития традиционной культуры - http://www.tatfolk.ru/test/index.php?content=tuguen http://philologos.narod.ru/tomash/poetika.htm 2http://belem.ru/portal

Республиканский центр развития традиционной культуры - http://www.tatfolk.ru/test/index.php?content=tuguen http://philologos.narod.ru/tomash/poetika.htm 2http://belem.ru/portal

Фольклор как художественная педагогика - https://studme.org/1256060728475/pedagogika/folklor_kak_hudozhestvennaya_pedagogika

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Фольклор родного народа" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

электронная библиотечная система Издательства "Лань"

электронная библиотечная система "Консультант студента" (Учебники для высшего медицинского и фармацевтического образования)

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и профилю подготовки Родной язык и литература, иностранный язык .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Габидуллина Ф.И. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Галиуллин Радик Рамилевич ____________________
"__" _________ 201 __ г.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ